

Att bygga församling i dag

En församling består av de som församlas kring kyrka och gudstjänst. Ordet »socken» lär komma av ordet »söka», dvs. de som sökte sig till samma kyrka. Då, när kyrkan var etablerad men fortfarande ung i Sverige, fanns det ingen som stod utanför denna gemenskap, och så var det länge. Först i mitten av 1800-talet separerades kyrklig och borgerlig kommun (även om det i regel var samma beslutsfattare i båda sammanhangen). De frikyrkliga menade att en församling endast kunde bestå av de sant troende, men Svenska kyrkan gick, som en konsekvens av kritiken, åt den andra ytterligheten, och försvarade det geografiska församlingsbegreppet så att det snart inte gick att tala om kristna och andra. På något sätt tänktes alla vara med, också de som absolut inte ville.

Sekularisering och utträden ur Svenska kyrkan har gjort den strikta territoriella församlingssynen allt mer omöjlig, och förståelsen av församlingens identitet har knappast blivit tydligare. Det finns i *Kyrkoordningen* en spänning mellan församlingen som den grundläggande enheten och pastoratet som beslutsnivå. I flerförsamlingspastorat är det inte församlingensrådets utan kyrkorådets som beslutar om församlingsinstruktion. Det enda församlingensrådet egentligen har att besluta om är gudstjänsten.

För bara några år sedan krävdes av varje liten församling att den skulle fira gudstjänst varje helgdag och söndag. Konsekvensen blev regleringar, och idag räcker det med en enda gudstjänst även i en mycket stor församling. Det är motsägelsefullt. Till följd av regleringarna har församlingarna blivit mycket stora, både till antal medlemmar och till geografisk yta, vilket har gjort församlingsbegreppet mer till en fråga om indelning än något som utgår från gudstjänstfirandet.

Hur bygger man församling i detta nya landskap och vad är det för slags församling man ska bygga?

Syftet med kyrkans organisation är inte att bevara en medeltida sockenindelning utan att organisationen på bästa sätt ska tjäna kyrkans och församlingens uppdrag idag. Det betyder att regleringar kan vara nödvändiga, men de ska ske av pastorala och teologiska skäl, inte endast administrativa.

Ända fram till 1900-talet bodde de flesta på landsbygden, och de flesta kyrkorna var landsbygdskyrkor. Kyrkans landskap har, på många håll, radikalt förändrats. Därför måste det, av pastorala skäl, till en frontförkortning. Var människor bor och uppehåller sig, utgör motiv för var gudstjänst firas. Ett levande gudstjänstliv är något mer än att gudstjänst firas av princip, för att hålla igång kyrkorna. I den av stordrift präglade Svenska kyrkan är det tveksamt i vilken utsträckning man med automatik kan bygga utifrån de faktiska församlingenshetererna.

I en levande församling är gudstjänsten i centrum. Därför måste gudstjänst också firas regelbundet, varje söndag och varje vecka. Det skapas inga församlingar där gudstjänst firas

en gång i månaden eller utifrån frekvenser mer styrda av rättviseskäl än av pastorala motiv. Gudstjänsten är församlingens andningsorgan. Ser man det så blir det begripligt varför det inte räcker att fira gudstjänst då och då.

Därför har på något sätt den gudstjänst firande gemenskapen blivit den enhet som ett församlingsbygge naturligt kan utgå från. Människor söker sig idag till den gudstjänstgemenskap som man finner svarar mot de egna behoven.

Allt verkligt församlingsbyggande är sakramentalt. Dopet är grunden. Allt församlingen gör bör definieras utifrån dopet och vad det innebär att leva i dopet. Så länge det sker bygger man församling.

I många församlingar är arbetslaget den dominerande faktorn. Den gudstjänstfirande andelen människor kanske är låg och de förtroendevalda är mer intresserade av annat, exempelvis fastigheter. Det är lätt hänt att arbetslaget ser likhetstecken mellan sig självt och församlingen och erbjuder något för de andra, konsumenterna. Så kan ingen församling byggas. Anställda, som inte ingår i vinningstjänsten, har inget annat uppdrag än övriga i församlingen. Skillnaden är egentligen bara att man kan kräva mer av den som är anställd. Alla har samma kallelse till tjänst, och de vigdas uppgift är att rusta dem. Här har många församlingar och arbetslag mycket att lära.

Församling byggs lokalt, så nära människor som det går att komma. Den byggs inte genom professionella tjänstemän som på arbetstid gör nedslag och utför arbetsuppgifter utifrån vad ett arbetslag har bestämt. De som bygger församling måste själva vara en del av arbetskraften, de som vill något och som offerar, och inte stå vid sidan om som arbetsledare.

Det är många prästers och kyrkoarbetares erfarenhet att en sår och någon annan skördar. Lite missmodigt kan man ibland undra över varför så få skördar i förhållande till antalet som sår, men det kläna utfallet är kanske i linje med Jesu egen liknelse om fyrahanda sädesåker (Mark. 4:1–9). Säden växer långsamt, och allt församlingsbyggande måste vara långsiktigt. Det är inte rimligt att förvänta sig snabba resultatet, men ändå bör det stämma till eftertanke om det aldrig blir några synliga resultat.

Att bygga församling handlar om förtroenden och erfarenheter människor emellan. Gemensamma erfarenheter kommer genom att man delar samma vardag. Därigenom ges så oerhört mycket gratis – vid möten i mataffären, på posten eller pizzerian. Det kristna livet levs inte bara på söndag, och aldrig bara i gudstjänst eller i ett församlingshem bland andra »likasinnade». Kallelsen är vardagen, och de människor man där möter, i det lokala. Långt viktigare än att starta ytterligare en samtalsgrupp eller gemenskapsträff är att vara kristen i sina sammanhang. Uppgiften är inte att skapa alternativa gemenskapsformer utan att närvara i dem som redan finns.

Idag talas mycket om behovet av gemenskap i församlingen. Med de reservationer som redan framförts finns det vidare skäl att fråga om det verkligen är detta människor söker. Är inte detta snarare anställdas önskan, inte sällan utifrån en orealistisk förståelse av vad en församling är? Det utbud av aktiviteter som många församlingar har, kan lätt bli ett hel-

tidsengagemang. Är det meningen? Församlingen är ju en ganska heterogen gemenskap där delarna inte har valt varandra. Därför finns det större skäl att fokusera på den sakramentala gemenskapen. Därmed blir mässan, och den gemenskap på dopets grund som där manifesteras, så mycket viktigare och det mest väsentliga i församlingens liv, samtidigt som den också bygger upp församlingen.